

HOL VAN ÁRPÁD SIRJA?

II.

Ha igaz az, amit Anonymus mond, hogy Árpád vezér tette a kezét Kurzánvárára, akkor egy igen fontos birtokjogi jelenség indokolja meg eltemetetését a Fehéregyház fölötti domboldalban. Mint várkutatásaimban eddig kivétel nélkül tapasztaltam, a lakótelepen átfolyó vízfolyás mentén fölfelé menve, a hozzátartozó ismeretlen vár ennek a víznek a vizgyűjtő völgymedencéjében keresendő, a legnagyobb távolság esetében a vízvázlat. Soha azon tul. (Ha a lakótelep csak a víz egyik partján fekszik, a vízfolyásnak is csak az a partja, tehát a medence és vízvázlat vonal megfelelő

fele jön tekintetbe.) Árpád sirjának kutatásakor a lakótelep helyére Kurzánvár, a keresett vár helyére a sir helyettesítendő. Kurzánvárat a kömeder látta el vízzel. Annak feje, a hármass forrás Árpád legsajátosabb egyéni birtoka, ill. hatalmi körlete. Itt keresendő a sir, semmiesetre a vízvázlaton tul. Eszerint Árpád sirja, — ha Anonymus adata helytálló, — a Bécsi-ut—Óbudai Régi Temető-Mészakőhegyek—Perényi-ut alsó szakasza területen keresendő, melynek hidrografikus központja a Bohn-féle téglagyár főépülete. Ezen a ponton egyesültek eredetileg ennek a lapos természetes katlannak forrásvizei.

A „hármass forrás“ a Bohn-féle téglagyár területén fekszik

Ezzel elérkeztünk ahhoz az adathoz, melyet Gatterer — nézetem szerint szándékosan — mellőz. A sorok között kiolvasható, hogy Gatterer ur Árpád sirjának külön cikket fog szentelni, ahol erre vonatkozó következtetéseit közölni fogja.

Valamelyik krónikánk szerint Árpádot hármass forrás fölé temették, amelynek vizét egyesítve vezette a köcsatorna 'a sárga sáv' Attila városa felé. A három forrásnak pontos nyilását Anonymus, illetőleg Árpád idejében ma már nem határozhatjuk meg. De a terep szemlélése után világos, hogy ezeknek a Bohn-féle téglagyár területén vagy annak „hinterlandjában“ kellett fakadniuk egykor. A sárga sáv, azaz a kömeder, mint római munka, egyenes irányban haladt, körülbelül az említett téglagyár főépületének. Pontos vonalát olcsó ásás határozhatná meg.) A téglagyár által elfogyasztott anyagtalaj nagyjából lapos félkörű katlanná rekonstruálható, amely félkör pontosan kelet felé nyílik, középpontjában a gyár főépületével. Futólagos megfigyelésem szerint ennek a félkörnek északi fele ma is vízbe, jó egy-néhány egészen új vizgyűjtő aknával a leásások peremén. Budapestnek az Állami Térképészet által kiadott legújabb térképén (itt még két forrás van meg-

jelölve, amelyeket az aknák már felszivtak azóta). Azonkivül a Donáti-kápolna tövében van egy igen csekély szivárgás. Utóbbi valaha bővebb vizü lehetett, mutatja az a két vízmosás, mely a térképen is megjelölve halad onnan nagyjából kelet felé. A lefolyás a kápolna mellől a középkorban a mai Farkastorki-ut (egykor az esztergomi „tavaszi ut“) alsó szakasza lehetett. Éppen e vízmosás vezethette fel a dombperemre az egykori névtelen magna viát. A két említett elűnt forrás irányába mutat a sárga sáv. A három forrás vize kb. a téglagyári főépület helyén egyesülhetett, még pedig feljebb, mint az a pont, ahonnan az Árpádmalom (azelőtt Plank-malom) vizét nyerte és valószínűleg ma is nyeri. Ennek a régi leágazásnak kis fáradságot és költséget jelentő felásásával megkapnánk azt a legalsó pontot, amelytől a sir csak feljebb lehet. Azután a Fővárosi Múzeumban lévő régi térképekről össze kell állítani a terepnek minden legkisebb fodorzatát, hogy a Bohn-féle téglagyár által leásott talajfelszín teljesen rekonstruáltassék. A vízrajzi viszonyok mérlegelése alapján mondhatjuk, hogy a fenti képet a régi térképek aligha fogják módosítani, csak részletezni és alátámasztani.

A Donáti-kápolna környékén kell megkezdeni az ásásokat

A vízrajzi viszonyok mérlegelésével a fenti területet a vízben bő, illetőleg abban szűkölködő területre osztottuk s ezzel a felkutatandó terület felére (az északira) csökkent. A megmaradt részen is sorrendben kell dolgozni. Ugyanis Árpádot familiárisai, mint pusztai emberek, aligha temették erdőbe. Hogy sirja rejtegették volna, arra támpontunk nincs, Anonymusból közvetve ennek majdnem az ellenkezőjét következtethetjük. Tehát valószínűleg valamely mészsziről is, főleg Kurzánvára felől, jól látható helyre temették el. Ily célnak a mondott területen az óbudai régi temető felső sarka, illetőleg a Donáti-kápolna közvetlen környéke felelne meg a legjobban. Itt kell tehát a kutatást megkezdeni, azután a temetőt is belefoglalva a Farkastorki-ut mentében az Árpádmalom vizét szolgáltató elágazásig haladni, majd ettől a leásztázott sávától nyugat felé a mészakő szikláig keresni. A kápolna vonalától északabbra haladni a mondottak alapján aligha kecsgethet sikerrel. Kivételes temetkezési móddal számolva, a sziklák aljában esetleg feltalálható üregeket is szemügyre kell venni. A haladás iránya a Farkastorki-utól széles sávban körülbelül negyedkörben menne nyugat, majd dél felé. A téglagyári főépület, illetőleg a források egyesülésének pontján át huzott kelet-nyugati vonaltól délebbre haladni szintén nem igen érdemes. A terület szerencsére alig van beépítve.

Szerencsére a lefejtett agyagterület aránylag csak egy része a tekintetbe jövő katlannak.

Meggyőződésem, hogy elég nagy a reményünk Árpád sirjának megtalálására, ha csak 50%-os is a lefejtett agyagterületek miatt. A kutatást érdemes folytatni. Ez nem ró senkire tul nagy feladatot, mert jórésze automatikusan végződik el a családi házacskák építésével. De állandó felvilágosító és propagatív munkára van szükség, nehogy a sir az utolsó pillanatban csusszék ki kezeink közül és semmisüljön meg végleg.

Mielőtt cikkemet zárom, még kérem kell Gatterer urat, hogy ne vegye rossz néven, hogy a cikkeire építhető következtetéseket önhatalmulag levonom. Mint feljebb hangsúlyoztam, hiszem, hogy ő is ezt akarja: ha megelőztem esetleg, csak azért tettem, hogy remélhetőleg teljesen egyező következtetéseink az ő logikai konstrukciójának szavahihetőségét öregbítsék és alátámasszák.

Pogrányi-Nagy Félix dr.

Sajnos, e legyezőalakú területnek legbecsesebb, a csucsát képező részét a téglagyár már megette. Onnan ujat már nem várhatunk. De legalább az onnan esetleg már kikerült leleteket kell vizszenőleg átvizsgálni. (Hátha például a klarisszák kolostora és temploma épült valami homályos hagyományra támaszkodva éppen Árpád sirja fölé, amely hagyományról a XIV.—XV. századbeli gyér adataink véletlenül nem szólnak? További esetleges sirleletek?) A régibb téglagyári alkalmazottak között is lehetne jutalom kitűzése mellett kérdezősködni, nem került-e elő s felejtődött azután el valami sir.